

Akıl ve kalp ittifakını nasıl anlamak lazım?

Üstad Hazretleri [Münazarat](#) adlı eserinde şöyle buyurur:

"Vicdanın ziyası, ulûm-u diniyedir. Aklın nuru, fûnun-u medeniyedir. İkisinin imtizacıyla hakikat tecellî eder. O iki cenah ile talebenin himmeti pervaz eder. İftirak ettikleri vakit, birincisinde taassup, ikincisinde hile, şüphe tevellüd eder."(1)

Midemizin, gözümüzün ve kulağımızın gıdası ayrı ayrıdır. Gözün gıdası güzel manzaralar, kulağınki ise seslerdir. Aynen öyle de aklın gıdası ile kalbin gıdası da farklıdır. Aklın gıdası ilim ve mantık, kalbin gıdası ise iman, marifet, muhabbet, ve ibadettir.

Dünyada iman ve marifetten başka hiçbir şey insanı tatmin ve mutlu edemez; onu saadete kavuşturamaz.

"İyi biliniz ki, kalpler ancak Allah'ı zikretmekle (anmakla) huzur bulur." (Rad, 13/28)

Kalp, imanın mahalli, marifet ve muhabbetin, sıfat ve esmâ-i ilâhiyenin tecelligâhı, bütün feyizlerin ma'kesi ve manevî latîfelerin merkezidir.

"...(Kalb,) bir latîfe-i Rabbaniyedir ki, mazhar-ı hissiyatı vicdan, ma'kes-i efkârı dimağdır."(2)

Sadece kalbini besleyenler, mutaassıp olurlar; inançlarını taklitten kurtaramazlar. Zira tahkikî bir imanın yolu ilimden geçer. Sadece aklını doyuranlar ise itikadî mevzularda şüpheden kurtulamazlar. Zira imanın mahalli kalptir.

Peygamber Efendimiz (asm) şöyle buyurmaktadır:

"İnsan vücudunda bir et parçası vardır o düzelirse bütün vücut düzelir, o bozulduğunda bütün vücut bozulur. İyi bilin ki, o et

parçası kalptir.”(3)

Ulûm-u diniye ile fûnun-u medeniye "**İftirak ettikleri vakit, birincisinde taassup, ikincisinde hile, şüphe tevellüd eder.**" Osmanlının gerileme ve yıkılma sürecinde, İslâm dünyası, fen ve teknik noktasından Avrupa'nın gerisinde kalıp bir taassubun içine girmişti. Fen ve tekniğe gereken gayret ve itina gösterilmemişti. Medreseler sadece dinî tedrisat yapan birer müessese haline gelip fen ve tekniğe yabanî kalmıştı.

Akıl ve kalbin birlikte yürümesinden maddî ve manevî terakki meydana gelir...

Bir saadet anahtarı olan akıl, Cenab-ı Hakk'ın kâinatta tecelli eden nihayetsiz azamet ve kudretini, rahmet ve inayetini, lütuf ve keremini müşahede eder. Zâten aklın en birinci ve en mühim vazifesi de budur.

İnsanın insanıyeti akıl ile dir. Zira din de dünya da onunla anlaşılır, dünyevî ve uhrevî saadet onunla kazanılır.

Ancak akıl da mahlûktur, idraki sınırlıdır. Sadece akıl ile hareket etmek, hadiselerin içyüzünü, necat yolunu, âlem-i âhirette olacak vukuatları bilemez. Demek ki, akıl tek başına hakiki mürşit olamaz, neyin helal neyin haram olduğunu bilemez. İnsanın istikamette yürümesi, dünya ve âhîret saadetine kavuşması için peygamberlere, kitaplara ve mürşitlere ihtiyaç vardır. Kur'ân ve diğer semavî kitaplar, âlem-i âhirette olacak bütün hâdiseleri bir harita gibi insan aklının önüne koymuştur.

Dipnotlar:

(1) bk. [Münazarat.](#)

(2) bk. [İşaratü'l-İ'caz, Bakara Suresi 7. Ayetin Tefsiri.](#)

(3) bk. *Buhârî, İmân, 39; Müslim, Musâkât, 107.*